

הרה"ק רבי אשר'ל מראפשיץ זי"ע היה זקוק פעם למעות, הציע לו חותנו הרה"ק מראפשיץ זי"ע שיסע בעיריות לקבץ מעות, כששב לביתו שאל לו חותנו על נסיעתו ומי שנתן לו מעות, וסיפר לו, שאלו הרה"ק מראפשיץ אם היה ברימנוב, אמר לו הן, שאל אותו כמה נתן לך, בודאי נתן לך איין צעהן ר"כ [סכום כסף], אמר לו שנתן יותר מזה, שאל אותו אפשר עשרים ר"כ, אמר לו עוד יותר, כן נמשך הלאה עד מאה ר"כ, ואמר לו שכן הוא נתן לו מאה ר"כ.

אמר הרה"ק מראפשיץ, מעתה אין שום חידוש אצלי מה ששמעתי אומרים עליו שהוא מתפלל בכוונה, כיון שיש לו כח הצדקה כל כך, כי זכרוננו שפעם לאחר ראש השנה נשאר בידי ריווח מן היום טוב עשרים ר"כ, וחשבתי ליתן לסוחר הקמח עשרה ר"כ, ולהטבח עשרה ר"כ, כי הייתי חייב להם, בתוך כך באה אלי אשה בבכיה עצומה שהיא עומדת להשיא את בתה ובידה אין כלום, נתתי לה עשרה ר"כ והיתה לה שמחה גדולה, אך אמרה שאם יהיה לה עוד עשרה ר"כ תהיה יכולה לעשות את החתונה בכי טוב, נתתי לה גם העשרה ר"כ הנותנים, אחר מעשה זה התפלתי בכוונה עצומה מאוד, לכן אין תמיה אצלי על שהוא מתפלל בכוונה כל כך כיון שיש לו כח הצדקה כזה. (חמדה גנוזה [ימיגרדא] חלק ב' עמוד מט, נ').

על ציונו של הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזונסק

פעם נסע הרה"ק רבי אשר מראפשיץ זי"ע יחד עם חותנו הרה"ק רבי נפתלי צבי מראפשיץ בעל הי"זרע קודש" לליזונסק, לציון המצינות של רבי הקדוש הרבי ר' אלימלך מליזונסק, כשהגיעו לשם ביצת הרה"ק רבי אשר'ל לכמה מינוט לחכות, וכשחזר כבר ראה את מרכבת חותנו הקדוש כשהיא מסובבת והוא כבר מוכן לחזור לביתו, שאל הרה"ק רבי אשר את חותנו הקדוש מה זה, ענה לו חותנו הקדוש, אומר לך את האמת, כשבאתי לציון הקדוש ראיתי שיש ציבור גדול וצריך להדחק, לכן קראתי להרבי ר' אלימלך החוצה, ולפי שלא רציתי לעכב אותו הרבה זמן כי היה ציבור גדול, עשיתי זאת מהר, אמר לו הרה"ק רבי אשר, אם כן, גם אני רוצה לכות לזה, נתהרהר חותנו הקדוש ואמר, הצדק אתך, איייה אם נזכה ונחיה לשנה הבאה גם אתה תראה ותזכה, ואולם לשנה הבאה כבר עלה הרה"ק בעל הי"זרע קודש" לגנוי מרומים, והדבר פלא (אור ישע השלם).

מכתירו לרבה של ראפשיץ

הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ מינה את חתנו, הרבי ר' אשר'ל לירב הצעיר" בראפשיץ, והיו כמה אנשים שלא היה זה לרוחם, כי שררה אז ענינות במדינת פולין, וגם היה בהם מומדת הקמנות ולא רצו לשלם לו שכר, בהגיע יום הפורים שלח בעל הבית אחד משלוח מנות לרבינו הרבי ר' אשר'ל עם סכום כסף, רבינו קיבל את המאכלים, אבל את המעות שלח לו בחזרה, כי לא רצה לקבל משום ששמע שהוא מומתלוננים שאין להם מעות לפרנסו, וחשש שהלה לא נתן בלב שלם.

כשהגיע הדבר לאוזני חותנו הרה"ק רבי נפתלי, קרא ואמר לו, "אשר לעבן, ווי אזוי וועט זיך דער יוד פארענטפערן אויף יענער וועלט, אזוי וועט ער זיך קענען פארענטפערן אז ער האט געגעבן פאר אשר'ן אי גילדן אז ער זאל קענען לערנען, און ער האט געטרינקען עטליכע טעפלים קאווע פארן דאווענען צוליב הכנה" [אשר חביב, במה יצטדק האיש הזה בעלמא דקשטו, אם היית מקבל ממנו את המעות יהיה בידו להצטדק שנתן ל"אשר"י זהוב אחד שישב באהלה של תורה, ושתה כמה כוסות קפה להכנה לתפלה, ואם לא תקח הכסף לא יוכל לתרץ את עצמו] "י"ג אורות פשעווארסק חלק ב' עמוד קע"ז-ח".

ובכתבי קודש (פשעווארסק) מכתב ע"ז מהאדמו"ר רבי יעקב מפשעווארסק זצ"ל, אל האדמו"ר מספינקא זצ"ל, הובא בתוך הדברים הסיפור הנ"ל, ומוסיף שם האדמו"ר רבי יעקב דבר נפלא וזה לשונו, "אנא לרשום

היקולא דידיקניא

הרה"ק ר' אשר ישעני מראפשיץ זי"ע
י"ד ניסן תר"ה

בזכרון הסיפור הזה, כי בעולם האמת, הכנה רבה לתפלה, הוא יותר מכמה וכמה מצוות.

הספדו על חותנו הקדוש

רבינו (הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ) היה אומר שיש לו כרס גדול שכותב על כריסו צרות ישראל, ואמר שגם אחר פטירתו יכתוב על כריסו צרות ישראל, והרה"ק הרבי ר' אשר'ל כשהספיד את רבינו אמר "דער שווער האט געזאגט אז ער שרייבט זיך אויף אויפן בויך צרות ישראל, זאל זיך די שווער שוין אויפשרייבען אויפן בויך דער גרעסטער צרות ישראל אז די שווער איז נפטר געווארען", [חמי אמר שהוא כותב על כרסו את צרות ישראל, שיכתבו נפשו מיד את הצרה הגדולה ביותר של עם ישראל בזה שהוא נפטר מן העולם]. [כתבי האדמו"ר רבי יהודה מסטושין זצ"ל, מערכת ראפשיץ אות סי"ה].

ומוסיף שם דבר נורא, שהיה דבר תמוה מאוד בצורת קברו הקדוש של רבינו שהיה כמו הר ונהיה כך מעצמו שהיה הקרקע תופח מעצמו, ורבינו (רבי יהודה מסטושין) אמר שהי כמה פעמים על הציון וראה את זה ושאל את הרב של לאנצוט אם נותנים שם עפר, ואמר לו הרב כי חס ושלוס אף אחד לא הניח שם עפר, אלא זה נפוח מעצמו יותר, ואמר רבינו (מסטושין) שזה היה כוונת רבינו הרה"ק מראפשיץ שכותב צרות ישראל על כריסו וכי ודי"ל.

ובהחכמה מאין (סטושין) מערכת רבי נפתלי מראפשיץ עמוד קי"ד מביא, ששמע מרבו הקדוש רבי יצחק מסטושין זצ"ל וז"ל, כשנפטר הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ, הספידו חתנו הרה"ק רבי אשר ישעיה ואמר, חותני היה אומר שבטנו נפוחה משום שרשום בה כל צרות ישראל, עתה צריכים לכתוב בה גם צרה זו של פטירתו, משום שזוהי גם כן אחת מצרות ישראל.

ממלא מקום חותנו באדמו"רות

לאחר פטירת חותנו הקדוש נתמנה הוא לממלא מקומו, וכל החברייא קדישא תלמידיו של חותנו היו כפופים תחתיו, מרן הדברי חיים אמר עליו שהוא אור עולם.

מאכלי שבת

זרבו של הרה"ק רבי אשר'ל מראפשיץ היה לאכול בשבת מאכלים תמים מאוד, פעם אחת בא הרה"ק לשבות בשבת קודש בעיר טארנא ורצה לערוך את השולחן באכסניתו כדי שלא יצטרכו לטלטל את המאכלים ועל ידי זה יצטנו, אבל היות שהיה שם קהל גדול מאוד ולא היה שייך לערוך שם את השולחן, חיפשו מקום הקרוב ביותר לאכסניה כדי שלא יצטרכו לטלטל את המאכלים הרבה, וכך עשו, ועטפו את המאכלים מכל הצדדים היטב שלא יצטנו, ואחר שהביאו את המאכלים אמר, ומה המאכלים שאין להם, לא עניינם ולא אוזניינם, ועטפו אותם היטב היטב כדי שלא יצטנו, ואף על פי כן נצטנו בדרך, אדם שיש לו עניינים ויש לו אוזניים, כמה הוא צריך לזוהר שלא להצטן מללכת קצת ברחוב, והדברים עתיקים.

מתקן נשמות ישראל

הנגיד החסיד מו"ה ר' פנחס מדאראג זי"ל נסע בכל שנה לרופשיץ, ובכל פעם שנסע לראפשיץ שבת בשבת

שלפניו באיהעל אצל הרה"ק בעל הישמח משה זי"ע, פעם אחת כשהיה באיהעל ראה שם איש אחד ושאל עליו מי הוא זה, ואמר לו שהוא בא מארץ בעהמען, ובא עד איהעל, עם הקארב זכוכית (סל עם דברי זכוכית), על ראשו למכור, וכאשר ראה את הרה"ק ואת עבודתו, עלה על דעתו לעשות תשובה, וכנס לבית הרה"ק וסיפר לו ממעמדו, וביקש ממנו שיתן לו תשובה, וכאשר ר' פנחס הנ"ל דיבר עמו והוא סיפר לו והתנצל לפניו שאין בכוחו לקיים את כל אשר צוה עליו הרה"ק, אמר לו ר' פנחס שיבוא עמו להרבי ר' אשר'ל מראפשיץ, והרה"ק מראפשיץ יתן לו תשובה קלה מזה, וכן היה שהאיש ר' משה הבעל תשובה נסע עם ר' פנחס.

כשבאו לפני הרה"ק מראפשיץ אמר ר' פנחס "רבי איך האב אייך געברענגט א דאטש קארבען", הרה"ק שאל על האיש הזה, והאיש הזה הציע לפני הרה"ק את התשובה אשר היה לו בכתב מהרה"ק מאיהעל, וכאשר ראה הרה"ק מה שכתב הרה"ק מאיהעל, שאל אותו שיספר לו ויציע לפניו את החטאים אשר עשה, וסיפר לו והיה די לשמוע, ענה הרה"ק בזה הלשון "איך ווייס נישט וואס דער איהעלער רב דענקט זיך, אויף אזעלכע גרויסע חטאים האט ער געגעבן אזוי א' קליינע תשובה" [איני יודע איך הרב מאיהעל יכול לתת על כאלה חטאים גדולים, דרך תשובה כל כך קטנה], וכאשר שמע ר' משה הנ"ל את דבריו פרחו נשמתו ממנו ונתעלף.

אמר הרה"ק הלא חטאת לפני מלך מלכי המלכים, ומה יועיל לך כל התענייתים והמקוואות והגלגול שלג אשר צוך הרה"ק מאיהעל, הלא אפילו אם תהרוג אותך לא יועיל לך, עצתי שלא תתענה כלל כי בזה לא יכופר לך, ענה ר' משה הנ"ל בבכיה רבה, רבינו אומר לי שלא אתענה "דאס הארץ טוט מיר אבער וויי אויף דעם וואס איך האב געזינדיגט" [אבל הלב כואב לי על זה שחטאתי], ענה הרה"ק "ווען דיר וועט וויי טין דאס אינאן, זאלסטו טרינקען שטארקן בראנפין" [מתי שיכאב לך הלב תשתה יין שרף חזק].

וסיפר מעשה אחת, לפני כבוד חותני הרה"ק רבי נפתלי מראפשיץ בא פעם אחת איש אחד לקבל תשובה וצוה לו להתענות כמה וכמה ימים, והבעל תשובה לא היה יכול לכתוב, שירטט לו הרה"ק כמו שהיו משרטטים בבתי משתאות על הקורה, עתה יום אחד 11 שני ימים 0 זה הספקה של ג' ימים, וכן הלאה, והאיש הלך לביתו וכתב את הנ"ל על קורות ביתו והתחיל להתענות, וכאשר התענה יום אחד מחק את המספר 1 וכאשר עשה עבירה כתב שוב את המספר, וכן עשה תמיד כתב ומחק וחזר חלילה.

לכן אמרתי אני (הרה"ק רבינו רבי אשר ישעיה), בלבי שלא לצוות להבעל תשובה להתענות, רק לא לעשות עבירות, והאיש ר' משה נשאר שם איזה שבועות, ואחר כך שלח אותו בחזרה לרבו הקדוש באיהעל, וכאשר בא לפני הרה"ק מאיהעל ונתן לו שלום, שאלו היכן היה, ואמר לו שהיה בקי"ק ראפשיץ, אמר הרה"ק לפני אנשי שלומו "אזוי ארויס צו נעמען איין נשמה פון איין יוד און זי אויס צו וואשען", [ככה לקחת את נשמתו של היהודי ולרחוץ אותה], והאיש ר' משה נשאר באיהעל וקרא אותו ר' משה גלאזער ע"ה, והיה חסיד גדול. (מראה אש עמוד לו)

ובא השמש

בחורף שנת תר"ה קודם פטירתו של זקני הרה"ק רבי אשר ישעיה זצלה"ה הראה להרה"ק רבי אהרן (ארון) מקראקא (בנו של הרה"ק המאור ושמש זי"ע), ולמרון הרה"ק מצאנו זצלה"ה, בלוח השנה שרשם שם בערב פסח, ת"ב, (הכוונה היא על תענית בכורים), ושאל אותם שמה אבותם האב בערב פסח, שרשם שם אבותם [ובאמת באותה שנה בערב פסח שנת תר"ה נסתלק ועלה לשמים]. (שארית ברוך עמוד ט' אות מ"ב).

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל אמן

וידבר ה' אל משה לאמר, זאת תהיה תורת

המצויע ביום טהרתו, במדרש רבה (פס"ו ס"ב) ובילקוט (רמז תקנ"ו) מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר בעיירות הסמוכות לציפורי, והיה מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים, אודקין עליה, רבי ינאי היה יתיב ופשט בטרקליניה, שמעיה דמכריז מאן בעי סם חיים, אמר ליה תא סק להכא זבין לי, אמר ליה לית את צריך ליה ולא דכוותך, אטרה עליה, סליק לגביה, הוציא לו ספר תהלים מכורך הראה לו פסוק (תהלים לד יג) מי האיש החפץ חיים, מה כתיב בתריה נצור לשונך מרע, סור מרע ועשה טוב, אמר רבי ינאי אף שלמה מכריז ואומר (משלי כא כג) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו.

ויראה בהקדם לפרש מה שאומרים בתפלת מוסף לראש השנה, כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם ואין שכחה לפני כסא כבודך, ולכאורה סותר מינה וביה כיון שאין שכחה לפניו אם כן איך שייך לומר שזוכר כל הנשכחות הא אין שכחה לפניו. (ותודע בזה פירושו של הרמב"ם רבי' שמעלקא מניקלשבורג ז"ע הובא בהקדמת הספר נזיר השם).

ויתבאר על פי מה דאיתא במדרש (הובא בשל"ה הקדוש פ' משפטים) על הפסוק (תהלים קכא ה) ה' צלך, שהקב"ה מתנהג עם האדם כצל, ומודד לו כפי מדתו ועבודתו. ועל דרך זה י"ל גם בענין התשובה, שהשי"ת מתנהג עם האדם כפי מדתו, והיינו אם האדם רגיל למחול על עלבונו, ואף אם אחד הכעיס או הקניט אותו, כאשר ההוא בא לבקש ממנו מחילה מיד הוא מוחל לו בלב שלם ומעביי השנאה מלבו, אז גם הקב"ה מתנהג עמו במשפט הזה, כי במדה שאדם מודד מודדין לו, ואם חטא והמריא את פי מלך מלכי המלכים הקב"ה במחשבה דיבור ומעשה, ואחר כך עושה תשובה ומבקש מחילה על עוונותיו, אז כביכול גם הקב"ה עושה עצמו כאילו הוא שוכח את מעשיו הרעים וסולח ומוחל על כל פשעיו, אמנם באיש אשר אינו עושה כן, ואדרבה הוא עומד על מדותיו, ואם פגע אחד בכבודו עברתו שמרה נצח, אז ח"ו גם הקב"ה מתנהג עמו במדה זו, ולזכור לו כל מעשיו שעשה, וכמו שהוא אינו שוכח מה שעשו כנגדו ופגמו בכבודו, כן כביכול הקב"ה לא ישכח מה שפגם הוא בכבודו יתברך, ויהא מוכרח לסבול עונש לפי מעשיו ח"ו.

ובזה יתבאר נוסח התפלה, כי זוכר כל הנשכחות אתה הוא מעולם, פי' שהשי"ת זוכר ויודע מה שהאדם שוכח ומוחל על כבודו, וזכות זה עומדת לו ביום הדין שישכח כביכול הקב"ה מעשיו הרעים, ועל כן הגם כי אין שכחה לפני כסא כבודך, עם כל זה בזכות שהאדם שוכח מה שחטא וזולתו כנגדו, כביכול גם הקב"ה מתנהג עמו במדה זו ועושה עצמו כאילו הוא שוכח מה שחטא אותו האיש כנגדו ומוחל לו על כל עוונותיו.

וידי'פ בזה המסורה שלשה פעמים נחנו, נחנו פשענו ומרינו (איכה ג מב), ואידך נחנו נעבור חלוצים לפני ה' (במדבר לב לב), ואידך כולנו בני איש אחד נחנו (בראשית מב יא). והכוונה בזה דאע"פ שנחנו פשענו ומרינו, עם כל זה נחנו נעבור חלוצים לפני ה' ולבקש מהשי"ת שימחול לנו על כל עוונותינו, והטעם כי כולנו בני איש אחד נחנו, ואע"פ שחטא אחד נגד

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

ס"ג פרשת טהרה שנת תשס"ה לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

חבירו הרי הוא מוחל לו ושוכח מה שהיה, ומהיום והלאה מתנהגים בשלום ובאחדות כאיש אחד בלב אחד, ועל דרך זה הקב"ה מתנהג עמנו מדה כנגד מדה ומוחל על כל עוונותינו.

ועל דרך זה יל"פ מה דאיתא בגמרא (פסחים צא.) אין שוחטין הפסח על היחיד, כי אמרו חז"ל (סנהדרין קג:) גדולה לגימה שמקרבת, ועל כן שחיתת הפסח הוא ברבים למען רבות אהבה אחוה שלום ורעות שלא יהיה חלילה פירוד בין בני ישראל, ועל ידי אכילת הקרבן פסח בצוותא חדא נתרבה שלום ואחדות בין בני ישראל.

ובזה יל"פ הכתוב בפ' בא, והיה כי יאמרו אליכם בניכם מה העבודה הזאת לכם, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים וגו'. וביאר א"י זללה"ה בעצי חיים (לשבה"ג אות יא) כוונת שאלת הבן מה העבודה הזאת לכם, ר"ל לכם רבים משמע, דלמה צריך לאכול הפסח ברבים כדק"ל (פסחים צא.) אין שוחטין הפסח על היחיד.

אך ביאור הענין על פי מה דאיתא בתנא דבי אליהו (רבה פכ"ג) כשיצאו ישראל ממצרים כרתו ברית לגמול חסד זה עם זה. ובא להגיד בזה שבחן של ישראל שכל אחד היה מוכן לגמול חסד אף אם זה האיש שהיה לו עמו קטטה או גרם לו איזה צער, כי לא נטרו שנאה בלב אלא כל אחד שכח מה שחטא חבירו נגדו. וזכות זה עמד להם לישראל דאף שהיו במדרגה נמוכה ערום ועריה מן המצות, ומבואר במדרש שטען שר של מצרים הללו והללו עובדי עבודה זרה, עם כל זה בזכות שכרתו ברית לגמול חסד זה עם זה, ושכחו אחד לחבירו ומחלו עצמם זה את זה, גם כביכול הקב"ה שכח את מעשיהם והוציאם ממצרים. והנה במצות קרבן פסח כתיב כל בן נכר לא יאכל בו, ופירש"י מי שנתנכרו מעשיו לאביו שבשמים, ולזה טרם הקרבן קרבן פסח היה צורך לעשות תשובה כדי שימחול הקב"ה על מה שחטאו, וכמ"ש משכו ידיכם מעבודה זרה וקחו לכם צאן למצות, ולזה באותו עת כרתו ברית לגמול חסד זה עם זה, ועל ידי שהתנהגו בני ישראל באהבה ואחוה ושלום ורעות היו יכולים לקיים מצות קרבן פסח, וכל העוונות לא יזכרו ולא יפקדו ולא יעלו על לב עולם.

ובזה יבואר שאלת הבן מה העבודה הזאת לכם, וכמ"ש בעצי חיים ששואל למה צריך לשחוט הפסח ברבים, ואמרתם זבח פסח הוא לה' אשר פסח על בתי בני ישראל במצרים בנגפו את מצרים ואת

בתינו הציל, שהקב"ה הציל את בני ישראל אף שלא היו ראויים, ורק מכח שהיה ביניהם שלום ואחדות ושכח כל אחד לחבירו, מרד להם השי"ת במדה זו להוציאם ממצרים, וזהו הטעם שאין שוחטין פסח על היחיד, למען יאכלו ברבים לקרב את הלבבות.

וזו ביאור המדרש מעשה ברוכל אחד שהיה מחזיר בעיירות הסמוכות לציפורי, והיה מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים, היינו חיי רוחני, שימחול לו הקב"ה על כל עוונותיו, ועל כן רבי ינאי שהיה צדיק מעיקרא ולא חטא מעולם אמר לית את צריך ליה ולא דכוותך, אבל לאלו שאינם במדרגה זו ובעוה"ר מלוכלכים בחטאים עוונות ופשעים ומבקשים מהשי"ת שימחול על מה שחטאו, ולזה אמר להם מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות טוב נצור לשונך מרע, סור מרע ועשה טוב בקש שלום ורדפהו, שיהיה איש שלום אפילו נגד אלו שחטאו לפניו ולא ישמור השנאה בלבו, ועל ידי זה מדה כנגד מדה גם הקב"ה יתנהג כן, וכמו שישכח האדם מה שעשו לו ויתנהג עם חבירו באהבה ואחוה ושלום ורעות, כן ישכח כביכול הקב"ה מה שחטא האדם נגדו.

ובלבתינו בדרך זה יש לפרש מה דמבואר בזה"ק (תצוה פגג:) דבזכות מה שבני ישראל אוכלים מצה בפסח ניצולין בדין בראש השנה, ע"ש. דהנה כתב מרן החתם סופר בדרשותיו (לפסח דף רנ"ו:) חמ"ץ גימטריא חל"ק, ע"ד חלק לבס עתה יאשמו (הושע יב), אבל מצה כולו קודש לה' מצה גימטריא קה"ל, כל ישראל קהל אחד. קה"ל ראשי תיבות ק"רבנו ה'מקום ל'עבודתך, ע"ש. ולזה בזכות אכילת מצה, רמז על ענין אהבה ואחוה ושלום ורעות השורה בין בני ישראל, ניצולין בדין בראש השנה, כי על ידי זה הקב"ה מוחל עוונותיהם של ישראל.

ולכוונה זו שואל בן הרשע שואל מה העבודה הזאת לכם, כי מיצר לו על האחדות והישיבה ברבים שבין בני ישראל המקרבת את הלבבות, כי הוא נוטר שנאה בלב ואינו מוחל לחבירו, ולכן הוא שואל מה העבודה הזאת לכם, דאין שוחטין הפסח על היחיד, ולזה משיבין לו בעבור זה עשה ה' לי בצאתי ממצרים, וזכות זה עמד לאבותינו שכרתו ברית לגמול חסד זה עם זה ועל ידי זה יצאו ממצרים, ואילו היה שם לא היה נגאל, דלא היה לו זכות זה שישכח כביכול הקב"ה עוונותיו, וכיון שמתנהג במדות מגונות מדה כנגד מדה היה הקב"ה מתנהג עמו על דרך זה ולא היה נגאל.

והשי"ת יעזור שנזכה לבקש שלום ורדפהו, וישכון בינינו אהבה אחוה שלום ורעות, ועל ידי זה ימחול הקב"ה עוונות בני ישראל, והשי"ת יעזרנו שבימים הבאים לקראתנו לשלום נזכה לקיים כל מצות החג, וקדושת המצות של סיפור יצי"מ של פסח מצה ומרור ישיפיע לבני ישראל שפע ברכה והצלחה וכל מילי דמיטב, בניסן נגאלו ובניסן עתידין להגאל, ונזכה לגאולה שלימה בהתרוממות קרן התורה וישראל ובהתגלות כבוד שמים עלינו במהרה בימינו אמן.

לעי"נ הרה"ח ר' יושע ב"ר בנימין ז"ל (ג"ב) - נפטר ערב פסח שנת תשס"ד
היות שלא השאיר אחריו זשי"ק נא ללמוד משניות לעי"נ

אוצר הגנוז

(המשך מעמוד א)

שימוש במים חמים בפסח

בשרת מנחת יצחק (ח"ו סימן פ"א) דן בגדון להשתמש במים חמים מדוד משפיע מים שם לאוכלי חמץ בפסח ר"ל:

שאלה: אם מותר להשתמש במים חמים הבאים מדוד הנרתח בחום האש, בבית שדרים בו גם נכרים או ישראלים אוכלי חמץ בפסח, והמים רותחים שבאותו הדוד, משפיע על ידי הקנים המחזורים בו, לכל הדיירים באותו הבית, ויש לחוש שנסארו מקום מוצא חמים של נכרי או ישראל האוכל חמץ, ואח"כ תזרז ואסור בדירת ישראל כשר.

כפי המבואר בתשו' ערוגת הבושם (ארח סימן צ"ח), בגדון בית תעשי' אשר עושין שם בחלק א', שומן אגוז לפסח, ובחלק ב' עושין יי"ש של חמץ, ומן היררה של מים רותחין, יפרד ב' קנים של קיטור, א' להשומן אגוז, וב' ליי"ש של חמץ, ודן שם לומר, דכל הקנים המחזורים זה לזה, נחשבים ככלי א', ואף שהקנים ארוכים ורחוקים מהיררה, מי"מ לא פלוג רבנן בזה, כי סוף כל סוף כולם חיברו להם יחדיו, והר"ל כבישול במקצת הכלי, שמפספס בכל הכלי, ואין בתוך הכלי ס' כנגד כל הכלי, אלא שצדד לומר, דכ"ז חמץ עושין השומן היי"ש בשעתא חדא, דכל הקנים עם היררה רותחין בשעתא חדא, אבל בשעה שעושין השומן אינם עושין היי"ש, ובשעה שעושין היי"ש אינם עושין השומן, דהקנים שבצד הב' אינם רותחים, ותלוי בפלוגתא שבישוע (יריד סי' צ"ד), אם אמרינן חם מקצתו חם כולו, אף להולך בליעתו בכלו, והפנים מאירות (ד"א סי' פ"א), והמק"ח (סי' תנ"א סק"ו), ס"ל להיכא דלא הוחם רק מקצתו, ודאי אינו מפספס בכלו, ואין לחוש אלא למה שבלוע בקנים מקודם, כנגד זה בודאי יש א"ף פעמים ס' ביררה שמבשלין השומן עכ"ד.

אמנם בת' מהר"ש שם כתב, כיון דבודאי הצניורות נתחברו מהרבה חתיכות, יש לומר דמ"ב לב' קדירות נוגעות זו בזו, וא"כ הצניור הב', שאינו גוף א' עם הצניור הא', רק ע"י חיבור, חשוב ככלי אחר, ואינו יוצא מכלי לכלי, וכה"ג כתב, בתשו' חת"ס (ארח סי' ק"ל), דתנור העשוי מצניורות, כל צניור חשוב כלי אחר, ואינו יוצא מצניור א' לחבירו עיי"ש, וע"י בפמ"ג (ארח סי' תס"א) דכ' ד"ל דא"פ אפו במקצת תנור חמץ בשומן, א"פ"ה יש ספק שמה לא נבלע בכל התנור עכ"ד. – אבל צריך עיון דהרי הלשון דאיתא במהר"ש, לא איתא בחת"ס, אלא כתב שם בזה"ל, דניתוי אמן מסברא, הא אם נפלה טיפה א' על הקדירה, אפילו יהי' גדול מאד, מי"מ אנו חוששין שהבלע מתפשט בכל הקדירה לכל צדדיה, ואם נמי יהי' דופן הקדירה עב מאד, ואפילו כמה טפחים, אנו חוששין שמתפשטת הטיפה לפנים, ואלו שני כלים דקים זמן הדקים וסמוכים ז"ז ונוגעים זה בזה, נימא שאינה מתפשטת מדופן לדופן, ועל כרחק היינו טעמא, משום שאיך המפסיק בין הכלים הוא הגורם, שלא תתפשט הבלוע, ואפילו יהי' מהדוקים זה בזה ממש מבלי הפסק כחוט השערה וכו' עיי"ש – וא"כ יש לדון, אם החיבור שמהדקין הקנים זה בזה, ע"י טיח אבר מהדוקים זה בזה, שיוכל לעמוד כנגד כח חמימית הכי גדול מאד, אינו משהו אותם למקשה אחד, כמו בטיט עם החרס שכתב החת"ס שם.

אמנם גם להגמרה"ש ז"ל, לא ברירא ל' הא דהני"ל, דסיים ע"ז, דא"ף אי נימא דבלע איסור בכל הצניורות, מי"מ הא קי"ל דאינו מפליט מכולו, ואם נתחב לתוך תבשיל, א"צ ס' רק נגד חלק התחוב, ושוב לא נכנס למקום עושין הדברים הכשרים, רק בליעת איסור מחלק הצניור, הנוגע למקום עשיית הדברים הכשרים, ונגד זה בודאי יש ששים בדברים הכשרים עכ"ד.

והיוצא מהני"ל, דבין להערוגת הבושם הני"ל, ובין להמר"ש הני"ל, צריכים אנו לבטול בס', וזה אף אם אינם משתמשים שניהם, הבעל החמץ, והישראל כשר כאחד, רק מטעם בליעת הקנים מקודם, ובפסח גופי, דל"מ ביטול בס', ל"ש היתר הני"ל – והנה זולת בליעת החמץ בתוך הפסח, אף בלעו הקנים חמץ כל השנה, בזה יש לומר שיכשירו הקנים, ע"י דיניהו לזוב מים חמץ ביותר כפי האפשרות, קודם זמן איסורו, ונכשר מטעם כבולעו כן פולטו, אבל בפסח גופי ל"מ הגעלה – ועוד הרי בעלי התשובות הני"ל, דנו רק על בליעת הקנים, ולא על המים שבתוך הקנים, משום דבעובדות דידהו, לא נכנסו בקנים רק קיטור, והמהר"ש שם דן באמת במה שנוגע להבהל (הקיטור) שבצניורות עיי"ש, אבל כמו בנד"ד, הרי אם שניהם משתמשים ביחד במים רותחין, ודינם כמו בכלי ראשון, כמו שבארתי בספרי מנחת יצחק (חלק ד' סי' מ"ו) באריכות, א"כ הוי היררה עם כל הקנים כמו כלי א', העומד על האור, ונעץ איסור במקצת מהמים, דאסור כל המים, אם אין ס' כנגד האיסור, וזה אין שייך לאם יש חיבור לדבר לה, דאיירי בזה התה"ד שם, והחר"ד (בסי' צ"א סק"ו) ובשמ"ק, כיון דהכל בתוך הכלי, וכולו חמץ, אלא שבודאי איכא ס' בכל המים כנגד החמץ שהשתמשו באותו הפעם, אבל כ"ז באיסורים הבטלים בס', משא"כ בחמץ בפסח.

ודאתאן מכו"ז, לדמעשה יש להקל, אבל המדקדקים לא יבשלו בהמים החמים, וגם לצורך תשמיון להדחה, יהיה להם כלי מיוחד, ויניחו להליל המים החמץ קודם לתוך אותו הכלי, ואח"כ יניחו בתוכו הכלים וכיב"ז, כדי שיהי' ע"פ בכלי יניח, ואם משום הנאה, שיש להם מאותן המים, י"ל עפ"מ שכתב החק יעקב (סי' תס"ז ס"ק כ"ז) בגדון דשם, דיש צדדים להקל אף באכילה, סמכיני להקל עכ"פ בהנאה, א"כ בנד"ד נמי, דמעיקר הדין יש להקל אף באכילה ושתי' מאותן המים החמים כנ"ל, אין להחמיר אף בהנאה, כיון דא"א בענין אחר, ומונע שמחת יו"ט, דבדיעבד דמי כנ"ל.

(אמנם תבוא עליהם ברכה על יקירי ירושלים עיה"ק ת"ו שמכינים מים מסוננים מערב פסח על כל מי הפסח לבישול ולשתי').

זמור ואל תשנה

אמירת "כל חמירא"

אחר הסעודה ביום שב"ק

ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים

מתוך דברות קודש של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בס"ג ערב פסח שחל בשבת שנת תשס"ה לפ"ק

כברכת אשר נאלנו ונאל את אבותינו ממצרים והגיענו הלילה הזה לאכול בו מצה ומרור כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום שמחים בכנין עיריך ושישים בעבודתך ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון.

ובטו"ז (או"ח סימן תע"ג סק"ט) הביא בשם מהר"ו שאם חל פסח במוצאי שבת צריך לומר באותה לילה מן הפסחים ומן הזבחים דאין חגיגה קריבה בשבת. אבל התניא בשו"ע שלו (סי' תע"ג סמ"ט) הביא בשם ספר כנסת יחזקאל דאין מדקדקין בכך ואומרים הכל נוסח אחד, שהרי אנו מבקשים שיענינו ה' למועדים הבאים ששים בעבודתו ושם נאכל לשנה הבאה כשלא יהיה פסח במוצאי שבת מן הזבחים תחלה ואח"כ מן הפסחים, ע"ש. וכן הוא מנהג אבותינו כמבואר בייטב פנים בדיני ערב פסח שחל בשבת.

אמנם לדידי נראה לומר הכוונה יגיענו למועדים ולרגלים אחרים דיכול להיות עוד גם בשנה זו, ונקדים מה דאיתא במדרש (שמו"ר פ"ט ס"ה) דהיה הקב"ה מבקש לנאול את ישראל ולא היה להם זכות, מה עשה הקב"ה, קרא למשה ואמר לו לך ומהול אותם, והרבה מהוין לא היו מקבלים עליהם למול, אמר הקב"ה שיעשו הפסח, וכיון שעשה משה את הפסח גזר הקב"ה לך רוחות העולם ונושבות בגן עדן, מן הרוחות שבגן עדן הלכו ונדבקו באותו הפסח שנאמר (שה"ש ד טו) עורי צפון ובואי תימן והיה ריחו הולך מהלך מן יום, נתכנסו כל ישראל אצל משה אמרו לו בבקשה מנחך האכילנו מפסחך מפני שהיו עייפים מן הריחה, היה אומר הקב"ה אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלין שנאמר זאת חקת הפסח וגו' מיד נתנו עצמנו ומלו ונתערב דם הפסח בדם המילה והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד ונושקו ומברכו שנאמר (יחזקאל טו) ואעבור עליך ואראך מתבוססת בדמך ואומר לך בדמך חיי, חיי בדם פסח חיי בדם מילה. והעיר על זה בשו"ת יד אליהו (סי' נ"א) הלא אין מלוח בלילה, אמנם מבואר בזה"ק (פ' בא דף לה.) דנהיר האי ליליא דיציאת מצרים כתקופת תמוז, והוי ליה כמו יום לכל דינים שבתורה, ושפיר מלו עצמם בלילה ההוא, עכ"ד.

והנה כתב במנחם ציון (פ' יוקרא) אשר לזה אומרים הפטרת וערבה בשבת הגדול דוקא כשחל בו ערב פסח, כי אמרו חז"ל (עירובין מג) אין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים כי העם טרודים, ואם כן הלא הגאולה תהיה ביום א' דפסח, כי בניסן עתידין ליגאל (ראש השנה י"א), ואליהו יבא יום מקודם, כמו שכתוב (מלאכי ג) הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא לפני בא יום ה', ואם כן איך יבא בערב פסח הלא העם טרודין. אלא ודאי שיהא אז שבת ערב פסח ואין העם טרודין. ולזה אומרים הפטרת וערבה כי שמה נאמר האי קרא הנה אנכי שולח, עכ"ה"ק.

ובכן י"ל דמטעם זה גם במוצאי שבת אנו אומרים כן ה' אלהינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום וכו' ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, ואין הכוונה לשנה הבאה, כי גם בהאי שתא עוד אנו מחכים שנוכה להגאולה, כי לעת כואת שחל ערב פסח ביום השבת הרי הזמן מסוגל ומוכשר יותר לגאולה העתידה, ועוד היום גדול שיבא אליהו ויבשרינו בכשרות הגאולה, ומאמינים אנהו כאמונה שלימה שנוכל עוד לזכות בלילה הבא שיאיר כליל יציאת מצרים, כי תאיר כאור יום השבת לילה, ואם כן נוכה מולנו בלילה הזה שיהיה דינו גם כיום י"ד להקריב קרבן חגיגה וקרבן פסח, ובכן שפיר אנו אומרים בסדר הזה ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים, כי עוד יש לנו הזדמנות בלילה הזה שלא יהיה עוד שבת להקריב הזבח והפסח גם יחד. ירחם השי"ת עלינו ועל כל ישראל ויתקיים יעוד הכתוב הנה אנכי שולח לכם את אליהו הנביא ונוכה עוד בשנה זו לאכול בירושלים מן הזבחים ומן הפסחים בביתא גואל צדק במהרה בימינו אמן.